

HANNIBAL SMOKE | fotopolska.eu

NIEWIDZIALNE MIASTO

WROCLAW, KTÓRY PRZESTAŁ ISTNIEĆ | 1938-2000

Hannibal Smoke | fotopolska.eu

NIEWIDZIALNE MIASTO

Wrocław, który przestał istnieć | 1938-2000

©Copyright 2016 by Hannibal Smoke

Koncepcja, tekst, zdjęcia współczesne i wybór zdjęć archiwalnych:
Hannibal Smoke

Zdjęcia archiwalne: fotopolska.eu

Współpraca:

Piotr Herba, fotopolska.eu

mgr inż. arch. Sebastian Borecki, zabytkidolnegoslaska.com.pl

dr Paweł Misiak, Uniwersytet Wrocławski

Opracowanie redakcyjne: Dobry Duch Jadwiga Niwińska

Skład i opracowanie graficzne: Wydawnictwo internetowe e-bookowo

Projekt graficzny okładki: Hannibal Smoke

Wydanie II 2021

ISBN: 978-83-8166-228-4

Wydawca: Wydawnictwo internetowe e-bookowo

www.e-bookowo.pl

Kontakt: wydawnictwo@e-bookowo.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone

Kopiowanie, rozpowszechnianie części lub całości bez zgody wydawcy zabronione

HANNIBAL SMOKE | fotopolska.eu

**NIEWIDZIALNE
MIASTO**

WROCLAW, KTÓRY PRZESTAŁ ISTNIEĆ | 1938-2000

1. Z tym jednym wyjątkiem

Na zdjęciach nie zobaczycie bitewnego szaleństwa II wojny światowej. Nie ma tu gorączkowej strzelaniny, rozgniecionych przez bomby dymiących ruin, podziurawionych kulami ciał. Zwykle porządek i spokój w dumnej, pięknej metropolii, w której ludzie przemierzają ulice z taką swobodą, jakby wojna była jedynie odległą pogroźką.

Jednak dzieje przedstawionych tu budowli są złowrogim zwiastunem wojny lub jej tragicznym następstwem. To książka o wspaniałym mieście, które los niepostrzeżenie popycha ku przerażającej katastrofie. A potem każe mu zniknąć na zawsze...

Poruszające zdjęcie Rynku z maja 1945 roku. Trudno oprzeć się wrażeniu, że król pruski Fryderyk Wilhelm III cudem ocalał z oblężenia tylko po to, by z cokołu zobaczyć zgliszcza Wrocławia, a kiedy opadły popioły, unicestwiony mit dziejowej misji III Rzeszy, w który jego rodacy uwierzyli i zadławili się zbrodniczym apetytem

(Fot. arch.: Muzeum Miejskie Wrocławia)



2. Niekiedy źródła krzyczą

Kto doprowadził Wrocław do zagłady? Niemcy.

Kto miasto wyzwolił? Sowiecka Armia Czerwona.

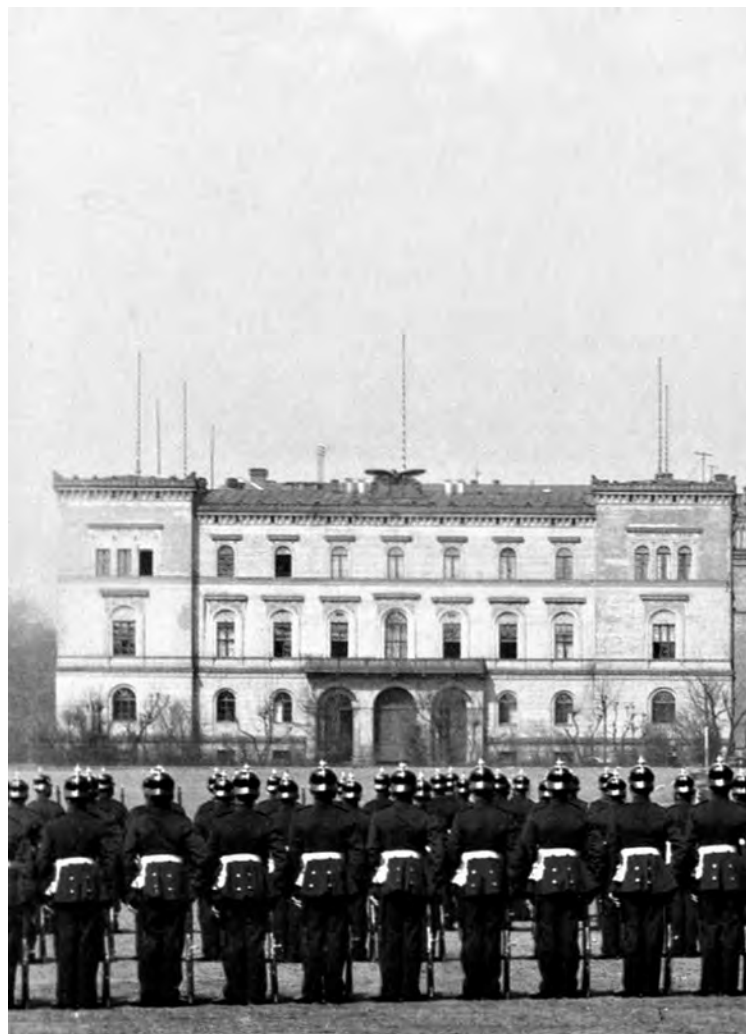
Kto je odbudował? Polacy.

Przez kilka powojennych dekad z niezachwianą konsekwencją właśnie tak rozdzielano role we wrocławskim dramacie.

Nie bez słuszności obrońców Breslau uważano za fanatyków i zbrodniarzy. Jednak w propagandowym zapale Niemcom odbierano nawet prawo do obrony, bo przecież powinni się poddać bez walki.

Sowietom zabroniono gwałcić, mordować, kraść i podpalać. Bezkrytycznie obsadzono ich w roli bohaterskich wyzwolicieli, choć przerażeni ich nadejściem byli nawet rosyjscy robotnicy przymusowi.

Nie licząc szabrowników, Polacy byli pochłonięci odbudową Wrocławia. Wobec niemal 70-procentowych strat materialnych miasta to niekwestionowane, wspaniałe osiągnięcie. Naznaczone jednak piętnem patologii i tragicznych, politycznych rachub. Wszak z pejzażu miasta zniknęły nawet... odbudowane budynki, a setki milionów wrocławskich cegieł wysyłano na... warszawskie place budowy.





Musztra na pl. Wolności u schyłku XIX wieku. Po lewej widać Śląskie Muzeum Rzemiosła Artystycznego i Starożytności. Niemieccy saperzy wysadzą je w powietrze w marcu 1945 roku, by ułatwić lądowanie małych samolotów. Widoczne po prawej południowe skrzydło Pałacu Królewskiego czerwonoarmiści spalą po zakończeniu działań wojennych, 15 maja 1945 roku. Ruina zostanie zrównana z ziemią u schyłku lat 60.

(Fot. arch: Eduard van Delden)



3. Niekiedy źródła milkną

Bąkną na odczepnego, że obiekt nie istnieje i musi nam to wystarczyć. Jakby zniknięcie podziwianego przez wiele lat gmachu można było przegapić albo skwitować wzruszeniem ramion.

Zniszczony w 1945 roku to już źródłowa szczodrość, niemal opowieść. Oczywista na pierwszy rzut oka, na drugi niejasna, zwodnicza być może...

Kiedy uległ zniszczeniu? Przed, w trakcie, czy po zakończeniu walk? Zniszczony to jeszcze nie zrównany z ziemią. Więc kiedy, kto, z jakiego powodu?...

Tę dociekliwość niezawodnie gasi rok 1945 i jego dawne popioły wciąż gotowe, by pochłonąć dowolną wersję wydarzeń...



Okolice pl. Dominikańskiego na zdjęciu lotniczym z lat 20. minionego wieku. Niemal cała widoczna tu zabudowa za dwie dekady przestanie istnieć. Przetrwają Kościół św. Wojciecha (po prawej), zniknie monumentalny gmach Poczty Głównej (nieco w górę od kościoła, po lewej).

Wedle poważnych publikacji dotyczących architektury miasta jedna z najpiękniejszych budowli XIX-wiecznego Wrocławia została zniszczona w 1945 roku i rozebrana. Można się domyślać, że niezwłocznie, tymczasem do rozbiórki doszło nie wcześniej niż w 1953 roku. Poczta została zamieniona w stos cegieł przeznaczony dla stolicy, choć wcześniej planowano odbudowę pod przyszłą siedzibę Prezydium Miejskiej Rady Narodowej

(Fot. arch.: Herder Institut - Marburg)

4. **Z miłości do miasta**

Książka przedstawia budowle, które nie przetrwały do naszych czasów. Od pomników po monumentalne gmachy użyteczności publicznej i zespoły kamienic. Zasadniczym kryterium wyboru była co najmniej umiarkowana jakość zdjęć i chociaż zdawkowe informacje. Rezultatem jest niespełna sto haseł. Na pozór to tyle co nic wobec gigantycznych zniszczeń w latach 1938-2000. Jednak obiekty pominięte trudno zaliczyć do kluczowych dla tożsamości miasta, najważniejszych czy najpiękniejszych.

Zamiarem autora było również pokazanie, czym zastąpiliśmy dawne budowle Wrocławia. Z miłości do miasta zrealizowanym połowicznie na złość... krzakom, trawnikom, parkingom, z niechęcią do byle jakich budynków, płotów i podwórek...

Pomnik poety Aleksandra Fredry autorstwa Leonarda Marconiego był ozdobą Lwowa od 1879 roku. Przeniesiony do Wrocławia w 1956 roku stanął w miejscu pomnika króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III. Zapewne to najlepsza zamiana budowli niemieckiej na polską w powojennym Wrocławiu. Fredro znakomicie wkomponowany w otaczającą zabytkową architekturę jest najpopularniejszym pomnikiem miasta





ALEKSANDER
HR.
FREDRO

WYWIENIENSKI JACZYWI
SZKOLNY
ALEKSANDRA FREDRY
WYWIENIENSKI W WILKOWIE
WILKOWIE

WYWIENIENSKI JACZYWI
SZKOLNY
ALEKSANDRA FREDRY
WYWIENIENSKI W WILKOWIE
WILKOWIE

Spis treści

1. Z tym jednym wyjątkiem	4
2. Niekiedy źródła krzyczą	6
3. Niekiedy źródła milkną	8
4. Z miłości do miasta	10
Breslau	13
Katakлизм	23
Wrocław	35
Epilog	47
Stare Miasto	51
Śródmieście	145
Krzyki	175
Fabryczna	219
Psie Pole	233
Pomniki, fontanny	243
Wybrane źródła	278



EMPLARIUM

Słynny autor romansów ginie w wypadku samochodowym. Po latach rysi na jego nieskazitelnym wizerunku odkrywa Hannibal Smoke. Dziennikarz wizjoner zaczyna podejrzewać, że śmierć pisarza poprzedziły niejasne kontakty ze światem przestępczym i utrzymywany w głębokiej tajemnicy nieformalny związek. Ślad prowadzi do rezydencji ekscentrycznego miliardera i jego pięknej żony...

Labirynt fałszywych tropów zmierzających do zaskakującej puenty. Także intrygujący pamiętnik zakazanej potajemnej miłości. Książka Roku 2012 w internetowym plebiscycie *Książka zamiast kwiatka*.



MUZEUM PRAWDY

Wskutek kuriozalnego wypadku w operze ginie młody mężczyzna. Błyskawiczny reportaż Hannibala Smoke'a z jednodniowej sensacji przeradza się w pełne zagadek dziennikarskie dochodzenie. Trop wiedzie na odludzie, gdzie w niewyjaśnionych okolicznościach umiera ekscentryczny malarz. Okazuje się, że jego obraz jest pilnie poszukiwanym argumentem w owładniętej wyborczą gorączką wielkiej metropolii... Namiętny dreszczowiec z trudnym romansem w tle. Osadzony w rzeczywistości, w której *nic nie jest takie jak myślisz*. To także political fiction z praktyczną instrukcją: jak niezawodnie wygrać wybory.



TUSCULUM

Wa, niegdyś kwitnący kurort, dziś dogorywająca wskutek powodzi pipidówka, staje się areną zagadkowej tragedii. Jaka obsesja skłoniła zamożnego przedsiębiorcę, by zaszyć się wśród nędzarzy, założyć rodzinę, zabić córkę i popełnić samobójstwo? Czy coś łączy jego śmierć ze zniknięciem proboszcza tutejszej parafii? Z niejasnych powodów akurat do Wa ucieka przed światem zbrodni znudzony dziennikarz wizjoner. Jednak rozpoznany przez miejscowych podejmuje dochodzenie i niebawem... przepada bez wieści.

Magiczna wędrówka w głąb tajemnic średniowiecznych gnostyków i pierwocin chrześcijaństwa. Niezwykła, pełna pułapek opowieść jak zwykle zmierzająca do zaskakującej puenty.



APOKALIPSA CZYLI SPORT MOTOROWODNY

Wybór najlepszych opowiadań sensacyjno - obyczajowych z bestsellerowego tomu „Kompot ze świeżego nieboszczyka” i niepublikowanych z lat 1999-2001. Sceneria schyłkowej komuny i lat 90. minionego wieku, kiedy miliarderzy stawali się milionerami, telefon komórkowy był jeszcze wynalazkiem, a polonez powszechnym, nieobciachowym środkiem transportu. Bezbarwni bohaterowie z ulicy zmuszeni do uporania się z fortuną wygraną w totolotka, poszukiwania żony znikającej w toalecie czy dźwigania walizy z poćwiartowanymi zwłokami. Wspólnym mianownikiem opowiadań jest zaskakująca puenta i szczypta wariactwa, które objawia się wisielczym humorem, groteską i skłonnością do makabry.



HANNIBAL SMOKE

Książki

e-bookowo.pl/nasi-autorzy/hannibal-smoke.html

Publikacje: onet.pl

podroze.onet.pl/autorzy/hannibal-smoke

Publiczna autorska strona na facebooku

Hannibal Smoke: Emplarium

facebook.com/HanniSmoke

Publiczny kanał filmowy na You Tube

Hannibal Smoke

youtube.com/user/hannibalsmok

Wydawać by się mogło, że o wojennych i powojennych zniszczeniach Wrocławia zostało już powiedziane wszystko. Ta książka jest jednak wyjątkowa. Autor nie tylko opisuje nieistniejące miasto, ale je **POKAZUJE!** Odkrywa „Niewidzialne białe plamy”, rozprawia się z mitami, nie pomijając współczesnych problemów z ocalałym dziedzictwem. Wspaniały spacer po nieistniejącym mieście, placach, parkach, ulicach pełnych okazałych budowli, które pozostały jedynie na starych fotografiach.

Sebastian Borecki
zabytkidolnegoslaska.com

Kawał dobrej publicystyki. Kiedy za źródła bierze się autor powieści, płaskie obrazy stają się trójwymiarowe, barwne. I takie właśnie jest „Niewidzialne miasto”: pozwala poczuć, zobaczyć, zrozumieć. Do tego solidna warstwa dokumentalna i dosadny komentarz do rzeczywistości. Co tu dużo mówić - drugiej takiej książki o zabytkach długo, oj długo, nie będzie.

Maciej Wołodko
Czerwona Lista Zabytków Dolnego Śląska



W 1938 roku naziści wysadzili w powietrze największą po berlińskiej synagogę w Niemczech. Nikt sobie wówczas nie wyobrażał, że to zwiastun przerażającego gruzowiska, w jakie zamieni Wrocław II wojna światowa. Wedle komunistycznej propagandy finałem tej masakry było zakończenie walk i niezwłoczna odbudowa. Jednak Wrocław długo jeszcze był celem rabunku i barbarzyńskiej eksploatacji, z pejzażu miasta znikaly zabytki. Siedem dekad po wojnie, pomimo astronomicznego rachunku strat, historycy nadal alarmowali o nasilającym się zjawisku niszczenia cennego dziedzictwa cywilizacyjnego...

HANNIBAL SMOKE

Pisarz, dziennikarz i fotoreporter onet.pl zaangażowany w ratowanie dolnośląskiego pejzażu kulturowego. Autor inspirowanej regionem magicznej trylogii kryminalnej: „Tusculum”, „Muzeum prawdy” i „Emplarium - Książki Roku 2012 w internetowym plebiscycie KzK. Debiutował bestsellerowym zbiorem opowiadań sensacyjno-obyczajowych „Kompot ze świeżego nieboszczyka”, po latach uzupełnionym i wydanym pod tytułem „Apokalipsa czyli sport motorowodny”.